

Dana DUMA

Hollywood versus Sillywood

Abstract

A new tendency of the hollywoodian cinema was revealed by the last edition of the Academy Awards where Slumdog Millionaire beat The Curious Case of Benjamin Button: the victory of the movie about people against "pixel movies".

Ediția 2009 a Premiilor Academiei Americane de Film, cu surprize și răsturnări de situație mai numeroase ca altădată, m-a făcut să remarc o tendință de ultimă oră în cinematograful dominant american. Victoria micului film (ca buget) *Vagabondul milionar* asupra superproducției cu efecte speciale de ultimă generație *Straniul caz al lui Benjamin Button* este, într-un fel, o victorie a Hollywood-ului tradițional împotriva modernistului Sillywood, sau mai exact a poveștilor despre oameni asupra celor cu efecte speciale. Se știe că aportul decisiv al calculatorului în producția hollywoodiană a făcut ca străvechea „Meccă a cinematografului” să capete un nou supranume: Sillywood (rezultat din Silicon Valley plus Hollywood) și că aceasta a generat o minirevoluție.

Mai întâi o scurtă istorie a sa. Despre Sillywood se vorbește după declanșarea

revoluției CGI (*computer generated images*) în peliculele hollywoodiene, o dată cu megasuccesul din 1993 *Jurassic Park* de Steven Spielberg. Dinozaurii imaginați și animați de creatorii de efecte speciale păreau la fel de reali ca personajele interpretate de Richard Atten-

borough sau de Laura Dern. Mereu pasionat de perfecționarea spectacolului cinematografic, Spielberg a dat lovitura cu acest film care a devenit un reper decisiv. Industria filmului s-a văzut din acest moment obligată să echipeze studiourile cu aparatură mai performantă,

capabilă să producă efecte vizuale de o asemenea factură și să recurgă la noi profesioniști, formați în general în Silicon Valley.

S-au modificat radical strategiile de producție și distribuție. Avantajele (decoruri și figurație virtuale, spectacol cu costuri mai reduse) au privilegiat genurile *fantasy*, *horror*, *science fiction*, filmul de aventuri. Iar când povestea reușește să încorporeze armonios efectele, grație unor scenariști pricepuți, dar și tehnicienilor-artiști, rezultatul cucereste și sufragiile publicului, dar și pe acele ale votanților din Academia Americană de Film, așa cum s-a întâmplat cu *Stăpânul inelelor*.

Deși se poate spune că intervenția noilor tehnologii a schimbat „fața” cinematografului, i-a îmbogățit spectaculos iconografia, modificările în plan estetic nu sunt totuși radicale. Codurile narative hollywoodiene n-au cunoscut modificări decisive, chiar dacă există încercări de nuanțare, ca, de pildă, în *Cavalerul negru*, ultimul episod din seria *Batman* regizată de Christopher Nolan. La ediția recentă a Premiilor Academiei Americane de Film, pelicula a câștigat un previzibil Oscar pentru rol secundar acordat post mortem lui Heath Ledger. A fost, de altfel, singurul trofeu dobândit de acest megasucces de public și de critică.

Dar marele învins este tot un „film cu pixeli”, *Straniul caz al lui Benjamin Button*, care pornea drept favorit în

curșa Oscarurilor, un proiect hollywoodian care a așteptat zeci de ani să vadă lumina ecranului. Povestea despre copilul născut bătrân scrisă de Scott Fitzgerald în anii '20 pare că a așteptat anume perfecționarea efectelor din noul „Sillywood” pentru a prinde contur cinematografic.

O sofisticată combinație de machiaj savant și de tehnici digitale de ultimă oră au făcut credibilă metamorfoza copilului numai zbârcituri în adult cu figură de adolescent și apoi în vârstnic cu chip de nou născut. Nici n-a fost nevoie ca Brad Pitt, interpretul lui Benjamin Button, să dea dovadă de cine știe ce camleonism interpretativ, pen-

tru că a fost consistent ajutat de armata de tehnicieni care au făcut modificările fizionomice atât de credibile. Nu se poate spune că ar fi fost strident, dar nici la înălțimea nominalizării la Oscar n-a fost. Nu e de mirare că trofeul a fost câștigat, la această categorie, de Sean Penn, excelent în rolul senatorului gay din *Milk*. În *Straniul caz al lui Benjamin Button*, briza de emoție vine din partea australienei Cate Blanchett (în rolul Daisy), care pare a duce pe umerii ei întreaga dramă a omului născut bătrân. Adevărul este că, dincolo de performanța efectelor de vârstă și a reconstituirii epocilor traversate de eroi, filmul lui David Fincher lasă o anume

impresie de răceală. Deși relația copilului abandonat cu mama adoptivă, generoasa negresă Queenie, ar fi putut să emoționeze, totul evoluează potrivit clișeelelor de corectitudine politică și păstrează o anume distanță. După cum plasarea întregii povești la New Orleans, pornind din amintirile lui Daisy, aflată pe patul de moarte, forțează actualitatea prin referirea la uraganul Katrina, care avea să devasteze orașul. Prea lung și prea explicativ, filmul se vrea, desigur, și o parabolă despre dificultățile celor „diferiți” de a se face acceptați în societate. Și totuși, regizorul David Fincher nu pare a pleda această cauză cu prea multă tragere de inimă. El rămâne, în memoria cinefililor, autorul unor pelicule „cu multă adrenalină”, precum *Seven*, *Fight Club* sau *Zodiac*, pentru care pare mult mai înzestrat.

Nu e de mirare că votanții Academiei Americane de Film l-au votat numai la capitolele scenografie, machiaj și efecte vizuale, preferând, ca film, *Vagabondul milionar*, o producție nu foarte costisitoare, regizată de britanicul Danny Boyle. Unii l-au acuzat de populism pe cineastul care a devenit idolul cinefililor grație incomodului *Trainspotting*, autorul unuia dintre cele mai surprinzătoare pelicule despre lumea drogurilor. I s-a reproșat că povestea junelui indian sărac care câștigă la jocul televizat *Vrei să fii miliardar* era o cale facilă spre Oscar, fiind una

dintre acele *feel good stories* care au toate șansele să cucerească sufragiile majorității, fără a conține nicio urmă de risc estetic în ea.

E multă exagerare în această părere pentru că, dacă avem de-a face, într-adevăr, cu o poveste picarescă în care „vagabondul” ajunge - ca și în cazul lui Chaplin - să-și ia revanșa asupra sorții potrivnice, parcursul e configurat printr-o structură narativă imprevizibilă. La concursul televizat care îi poate schimba destinul, orfanul Jamal găsește întrebările în experiențele sale din trecut, evocate prin flash back-uri care se întrec abilitate în poveste. Sigur că scenariul (un Oscar pentru Simon Beaufoy) scris după romanul lui Vikas Swarup include elemente din arsenalul melodramei, precum coincidențele și răsturnările bruște de situație, dar ele sunt înnobilate de felul cum asamblarea lor jalonează un parcurs inițiativ. Este justă și asemănarea cu romanele lui Dickens despre copii orfani și nenorociți, numai că toate aceste trimiteri sunt premeditate și îmbogățesc „textura” poveștii despre vagabonzii minori de la periferia orașului Mumbai. În formulă se adaugă elemente de film muzical, cu numerele cântate și dansate în stilul producțiilor indiene marca Bollywood, care amplifică dinamismul peliculei.

Danny Boyle își merită pe deplin Oscarul pentru regie, reușind să transmită o formidabilă energie, care i-a

fost inspirată din energia locului, după cum declara el. Contrastul violent al orașului Mumbai, cu zgârie-nori eleganți și cu mahalale mizere, dar și evoluția lui rapidă i-au inspirat orchestrarea rapidă a torentului de imagini pline de sugestii cromatice, sonore și chiar olfactive. O inspirată idee regizorală este și privirea asupra acestui univers plin de pericole din punctul de vedere al copilului.

Iar operatorul Anthony Dod Mantle își merită și el trofeul auriu, pentru că energica derulare a poveștii se datorează și ingenioaselor sale soluții de a surprinde alergarea cu sufletul la gură a eroilor prin această lume guvernată de legile supraviețuirii. *Vagabondul milionar* a mai fost răsplătit cu Oscarurile pentru montaj, mixaj sonor, muzică, întregind până la opt palmaresul peliculei la Premiile Academiei Americane de Film, ceea ce asigură argumente publicitare în plus pentru recenta producție atipică. Dacă succesul său înseamnă populism, ne-am dori ca toate peliculele oscarizate să aibă prospețimea, inventivitatea și calitatea sa la toate nivelurile și ca acestea să aducă publicul în sălile de cinema. Acum, când majoritatea spectatorilor văd filmele pe ecranele calculatoarelor, televizoarelor sau ale iPhone-urilor, e nevoie mai mult ca oricând de o asemenea tentație pentru umplerea cinematografelor.